

KŘIVKA OBEČNÁ (*LOXIA CURVIROSTRA*)

Dospělá samice má peří šedozelené nebo žlutozelené.

Robert Doležal

Laik, kterému by se poštěstilo pozorovat křivku z dostatečné vzdálenosti, by ji bez problémů mohl považovat za papouška, který ulétl někomu z chovu. A nelze se co divit, peří samečka je cihlově červené, ve větvích smrků se může při získávání potravy obrátit hlavou dolů a navíc má mohutný zobák s překříženými čelistmi. Tím vylupuje semena převážně ze smrkových šišek. Jedná se o celkem běžného ptáka, který je ale vázaný na jehličnaté porosty, a především na oblasti s úrodou smrkových semen. Protože smrky nerodí každým rokem, putují křivky do vhodných oblastí napříč celou Evropou, což znamená, že jejich početnost a výskyt jsou v určité oblasti značně kolísavé. Době maximálního dostatku vhodné potravy je přizpůsobeno i hnízdění křivek, které probíhá už od zimních měsíců.

Rozšíření a početnost

V případě křivky obecné se dá mluvit o holoarktickém typu rozšíření, které kopíruje rozšíření jehličnatých lesů. Křivka obecná se tak vyskytuje ve značné části Evropy, Asie a Severní Ameriky a zasahuje i do Střední Ameriky, severozápadní Afriky a jižní Asie (Šťastný a kol., 2011). V rámci Evropy došlo od 20. let minulého století k početnému nárůstu tohoto druhu v souvislosti s velkoplošným vysazováním smrkových monokultur. V letech s nedostatkem úrody smrkových šišek mohou křivky v celých oblastech chybět, nebo se vyskytují v malých počtech a nehnízdí. V letech nadúrody se naopak mohou vy-

skytnout i tam, kde po roky nehnízdily (Cepák a kol., 2008). Evropa tvoří méně než 25 % hnízdního areálu křivky obecné s populací přesahující 5,8 mil. hnízdních párů (5–24 % populace celkové). Ta je v posledních desetiletích – včetně klíčových populací v Rusku a Skandinávii – hodnocena i přes její charakteristickou fluktuaci jako stabilní (BirdLife International 2004). Početnost naší populace je odhadována na základě dat získaných v letech 2001–2003 na 30–100 tis. párů (Šťastný et al., 2006).

Prostředí a způsob života

U nás jsou výskyt a hnízdění křivky obecné vázány na smrkové porosty a dobu

úrody smrkových semen. Hnízdní areál má mezery v oblasti Podkrusnohoří, Pohří, dolního Povltaví, Polabí a na střední a jižní Moravě. Pravidelný výskyt je zaznamenán především v horských polohách kolem 1000 m n. m. se souvislými smrkovými lesy. Křivka obecná hnízdí až po horní hranici lesa (zastižena byla např. v Jeseníkách v 1490 m n. m. nebo v Krkonoších v 1250 m n. m.). V letech s dostatkem smrkových semen má výskyt křivky invazní charakter a tehdy může hnízdit i v níže položených smrčinách a na zastavených územích. Najít ji můžeme také na borovicích (jižnější populace), modřínkách, olších a břízácích (Šťastný a kol., 2011). Z výsledků kroužkování vyplývá, že většina

naší populace je přelétává v rámci našeho území a blízkého okolí (Bavorsko, Sasko). Přesuny části ptáků mají znaky podzimní migrace jihozápadním směrem do oblasti Alp (Rakousko, Itálie). V invazních letech se u nás objevují ptáci ze severu a severovýchodu (Skandinávie, Rusko) (Cepák a kol., 2008).

Popis

Křivka má velikost a podobu robustně stavěného vrabce s velkou hlavou, silným krkem a mohutným zahnutým zobákem s překříženými čelistmi. Samec má hlavu, krk, hřbet, kostřec a spodinu těla cihlově červené, někdy s různým podílem žlutooranžové a šedozelené. Samice je šedozelelná nebo matně žlutozelená, kostřec má žlutavý a svrchu je nevýrazně skvrněná. Mladí ptáci jsou šedí, s výrazně čárkovanou spodinou těla. Vábení je tvořeno příjemným, kovově znějícím *gip gip*, zpěv přednášený z vrcholku stromu je směsí švitořivých, vrzavých a flétnovitých zvuků. Zpěv je nejintenzivnější v době hnízdění. Nejčastěji nám prozradí přítomnost tohoto druhu vábení, které můžeme zaslechnout v průběhu celého roku.

Hnízdění a péče o mláďata

Páry se u křivky obecné tvoří od podzimu do konce zimy nebo začátkem jara. Tok je provázen plným zpěvem samce a přízvukováním samice. Páření probíhá na stromech. Hnízdo staví samice, kterou samec pouze doprovází. Umístěno bývá ve značné výšce (20–35 m) blízko vrcholu jehličnatého stromu stojícího soliterně nebo na okraji lesa. Shora je kryté převislými větvičkami. Základ hnízda tvoří suché větvičky jehličnanů, kousky kůry listnáčů,

Mladé křivky jsou víceméně šedé s čárkovanou spodinou těla. Mladí ptáci mají zpočátku zobák rovný a jsou krmeni rodiči.

mech a lišejnky. Za ideálních podmínek mohou v našich podmínkách hnízdit křivky nepřetržitě po dobu cca devíti měsíců. Při nedostatku potravy nehnízdí vůbec. Většina populace hnízdí od prosince do května. Snůšku tvoří zpravidla 3–4 vejce. Samice je v průběhu sezení krmena samcem a inkubace trvá 14–15 dní. Mláďata poté krmí oba rodiče, ale prvních 7–12 dní na nich sedí jen samice. Hnízdni péče zabere celkem 20–25 dní a po vylétnutí jsou mláďata krmena ještě 3–6 týdnů, než se u nich vyvine překřížení zobáku. Mláďata mohou zahnízdit již na podzim několik měsíců po vylétnutí. Hnízdni úspěšnost (18–79 %) ovlivňují predátoři (krkavcovití, veverka) nebo nepříznivé klimatické podmínky, např. mráz (Šťastný a kol., 2011).

Potrava

Potrava křivek obecných je tvořena především semeny jehličnatých stromů, převážně pak smrku a v některých oblastech borovice. Semena jsou získávána ze zralějších šišek přímo na místě nebo jsou šišky odštipovány a odnášeny na vhodnější vidlicové větve, kde si je ptáci přidržují nohama. K semenům se křivky dostávají díky překříženému zobáku, jehož konci odchlípnou šupiny šišek a jazykem semeno vytáhnou. U šišek s tenkými šupinami mohou semena vytahovat háčkem horní čelisti. Za vypadanými semeny slétají i na zem. V místech vzdálených od jehličnanů se křivky živí i na listnatých stromech pupeny, plody a hmyzem. Z bezobratlých byli v jejich potravě zjištěni brouci, polokřídílí, motýli, dvoukřídílí, blanokřídílí, pavouci a drobní měkkýši. Za vděk vezmou i semeny bylin, např. lopuchu, bodláku, pcháče, pampelišky apod. Šťastný (2011) zmiňuje práci Vačkaře, který zjišťoval potravu křivky v letech 1976–2004 na polesí Bučín u Tetčic. Hlavní složku potravy křivek v této oblasti tvořila semena modřínu (58,3 %) a smrku (20,9 %). Křivky také často zaletují ozobávat vápenitou omítku na lidských staveních. Získávají tím zřejmě minerály a písek, který podporuje trávení semen (Šťastný a kol., 2011).

Význam a ochrana

Křivka plní v naší přírodě především roli estetického prvku nápadného svým zbarvením a zpěvem. Její význam se v širších souvislostech posuzuje obtížně vzhledem k jejímu nepravidelnému výskytu vázanému pouze k určitému typu prostředí. Z vě-

Samec svým zbarvením skutečně působí v naší přírodě poněkud exoticky, což umocňuje i nezvyklý tvar zobáku.

Díky překříženým koncům zobáku se křivka bez potíží dostane k semenům i pevně uzavřených šišek jehličnanů.

deckého hlediska je zajímavá právě nepravidelností svého výskytu (Šťastný a kol., 2011). Nejedná se o druh zvláště chráněný, ale samozřejmě se na ni vztahuje Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb., kterým je zajištěna její ochrana stejně jako každého volně žijícího živočicha v naší přírodě. Dříve byla křivka běžně chytána do klecí, ale výše zmíněný zákon nyní zakazuje odchyt ptáků jakýmkoliv způsobem stejně jako jejich držení.

Seznam použité literatury je k dispozici u autora.

Další fotografie je možné zhlédnout na internetových stránkách autora fotek: www.bio-foto.com.

*Autor
Ing. Robert Doležal
www.birdwatcher.cz
e-mail: dodin@post.cz
Foto: Petr Mückstein*